

Boendeplan för våldsutsatta Januari 2021

stockholm.se

Boendeplan för våldsutsatta
November 2020

Dnr: 3.1.1-432/2020
Utgivare: Socialförvaltningen, Stockholms stad
Kontaktperson: Malin Torberger

Innehåll

Inledning	5
Syfte med boendeplanen	5
Bakgrund	5
Uppdraget	5
Genomförande	6
<i>Metod</i>	<i>6</i>
<i>Definitioner av akut respektive långsiktig boendelösning</i>	<i>8</i>
Målgrupp för boendeplanen	9
Kommunens ansvar för bostäder för målgruppen	9
Olika typer av boenden för målgruppen	10
<i>Akuta boendelösningar</i>	<i>10</i>
<i>Genomgångsbostäder för våldsutsatta</i>	<i>12</i>
<i>Bostad på den reguljära bostadsmarknaden</i>	<i>14</i>
Nuläge	15
Tillgång till olika boendalternativ	15
Målgruppen och antal placeringar i skyddat boende	17
Prognos och analys	25
<i>Befolkningsutveckling</i>	<i>26</i>
Prognos	26
Analys	28
<i>Utbud och efterfrågan på boende för våldsutsatta</i>	<i>28</i>
<i>Barnens situation</i>	<i>30</i>
Planering framåt	30

Inledning

Bostadsmarknaden är idag utmanande på många håll i Sverige, inte minst i storstäderna. Samtidigt är en lämplig bostad grundläggande för att de flesta ska kunna känna sig trygga. För personer, oftast kvinnor, som utsätts för våld från närstående är hemmet ofta inte den trygga plats det ska vara, samtidigt som det kan vara förenat med en svår boendesituation om personen väljer att lämna den relation där hon utsätts för våld. Finns det också barn med i bilden blir det än svårare att stå ut med osäkerheten i att inte ha ett lämpligt boende. Därför är det viktigt att det finns alternativ för den som väljer att lämna en våldsam relation, eller större familjegemenskap. Stockholms invånare ska känna trygghet i att det finns tillgång till skyddat boende för dem som behöver det och att boendet är anpassat för medföljande barn. Det ska också finnas hjälp att lösa sin boendesituation på längre sikt vid behov, oavsett om man har ytterligare behov av stöd i boendet eller om det enbart handlar om själva boendet och inga andra stödbehov föreligger.

Detta är Stockholms stads första boendeplan för våldsutsatta. Planen ska ge en överblick över olika boendevalternativ, målgruppen och om utbudet av olika typer av boenden motsvarar målgruppens behov.

Syfte med boendeplanen

Syftet med boendeplanen för våldsutsatta är att få en bild av om utbudet möter efterfrågan, både avseende antalet boenden och möjligheten att tillgodose andra behov som målgruppen kan ha. Exempel på sådana behov kan vara fysiska funktionsnedsättningar som kräver tillgänglighetsanpassning av boendet, allvarlig psykisk ohälsa och missbruk. Många våldsutsatta har också barn med sig, både i skyddat boende och i mer långsiktiga boenden. Staden måste säkerställa att det finns lämpliga platser när socialtjänsten ska placera personer med medföljande barn.

Bakgrund

Uppdraget

Uppdraget är formulerat i stadens budget för 2020 som följer:
Socialnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen ta fram en stadsövergripande boendeplan för

våldsutsatta där tillgången till akut- och genomgångsbostäder säkerställs i relation till bostandsbehovet.

Socialförvaltningen har tolkat uppdraget som att det gäller vuxna över 18 år som är utsatta för partnervåld eller hedersrelaterat våld och förtryck.

Genomförande

I planeringen av uppdragets genomförande resonerades kring hur en boendeplan för målgruppen våldsutsatta bäst kunde tas fram och utformas. Det finns boendeplaner för andra målgrupper, däribland personer som tillhör LSS personkrets och äldre personer. Förutsättningarna skiljer sig dock åt mellan grupperna, dels avseende hur lagstiftningen ser ut på området och därmed vilket ansvar kommunen har för att tillhandahålla bostäder av olika typ för målgrupperna, dels avseende möjligheten att prognostisera behov framåt. När det gäller personer med funktionsnedsättning respektive äldre personer finns det data på bland annat hur många som bor i kommunen idag och har insatser inom LSS och i vilka åldersspann. Boendeformer för de målgrupperna syftar till att tillgodose behov av omvårdnad och omsorg som är en följd av ålder eller funktionsnedsättning.

Behovet av boende på längre sikt för målgruppen våldsutsatta är mer beroende av utvecklingen på den reguljära bostadsmarknaden och möjligheten att själv ordna en bostad, då många inom målgruppen inte behöver omfattande stöd i boendet utan kan bo i en vanlig lägenhet. På så vis är det svårt att prognostisera behovet av genomgångsbostäder på längre sikt för målgruppen. Vidare är det svårt att prognostisera antalet våldsutsatta i framtiden, annat än att göra grova uppskattningar utifrån den allmänna befolkningsutvecklingen.

Eftersom detta är den första boendeplan som tas fram för målgruppen våldsutsatta i Stockholms stad, bedömdes det lämpligt att göra en mer grundlig redogörelse för nuläget utöver att se framåt i en plan. Därför innehåller rapporten en relativt omfattande redogörelse för vilka boendeformer som är aktuella, hur utbud och efterfrågan ser ut och för hur målgruppen ser ut.

Metod

Underlaget till denna rapport och boendeplan är främst kvantitativa data insamlade dels via en enkät till samtliga relationsvårdsteam (RVT) i staden, dels från andra källor som exempelvis Stiftelsen

hotellhem i Stockholm (SHIS Bostäder), Bostadsförmedlingen och rapporten "Statistik om Stockholm. Befolkningsprognos 2020". Det finns också en arbetsgrupp i uppdraget som letts av ansvarig utredare på Kompetenscenter vuxna på socialförvaltningen. Arbetsgruppen har bestått av representanter från ett antal RVT, stadens egna boendeverksamheter för målgruppen samt kommunstyrelsen. Arbetsgruppen har deltagit i framtagandet av enkäten till RVT, kommit med input på rapporten och bistått med bland annat kunskap om olika boendeinsatser utformning, statistik och information om stadens egna boendeverksamheter.

I syfte att få svar på frågan om utbudet av boenden motsvarar behoven hos målgruppen kartläggs i ovan nämnda enkät om behoven som uppstod under mätperioden kunde tillgodoses. I arbetets inledande skede var planen att också kartlägga samtliga platser i den typ av boenden som är aktuella i uppdraget. Det har dock inte gjorts, av flera anledningar. Det inte möjligt att göra en heltäckande kartläggning, eftersom förvaltningen dels inte kan kräva av externa aktörer att svara på en sådan enkät, dels finns det uppenbara risker att inte alla boenden är kända av förvaltningen. Denna typ av boenden är av naturliga skäl inte alltid lätta att hitta. Vidare hade en avgränsning behövt göras avseende vilket geografiskt område som skulle täckas in. Även om majoriteten av stadens placeringar i denna typ av boenden sker inom länet, sker vissa utanför länet, på grund av hotbild eller om det mot förmodan skulle vara omöjligt att hitta en plats inom länet. Att ha med alla boenden i landet i en kartläggning är ett mycket stort arbete som inte hade varit möjligt att genomföra inom givna tidsramar. Ytterligare en svårighet är att även om antalet platser i olika typer av boenden hade varit känt, hade det inte gått att uttala sig säkert om det antalet motsvarade behoven, eftersom behoven inte är jämt spridda över tiden. Vid vissa tidpunkter är det fler som söker boende på grund av våldsutsatthet, och det varierar också hur länge en person bor där.

Enkät till RVT

Alla RVT i staden har fått en enkät (se bilaga), där de har registrerat alla personer (anonymt) som under perioden 1 september-31 oktober 2020 har varit aktuella hos dem och haft behov av hjälp med bostad på grund av våldsutsatthet. De har registrerat bland annat om behovet avser akut boendelösning, framförallt skyddat boende, eller en mer långsiktig lösning, exempelvis en genomgångsbostad hos SHIS. Om en person först har haft behov av skyddat boende och senare under mätperioden haft behov av en mer

långsiktig lösning har personen registrerats två gånger, en gång avseende det akuta behovet och en gång avseende det långsiktiga behovet. I det följande används begreppet ”ärende” när resultaten av enkäten redogörs för. Det ska tolkas i meningen att ”ett behov är ett ärende”, ett ärende är alltså inte samma sak som en individ utan det avser antalet registrerade behov.

I den data som samlats in i enkäten återfinns 68 registrerade ärenden, varav alla rör kvinnor. Detta är en brist i underlaget, då vi vet att det under ett år sker placeringar också av män och transpersoner i skyddat boende och genomgångsbostäder, på grund av våldsutsatthet. De tre senaste åren har antalet placeringar av män i skyddat boende utgjort mellan 2,5-4 procent av det totala antalet placeringar¹. För placering i genomgångsbostäder saknas motsvarande statistik. Det är viktigt att beakta att det underlag enkäten genererat inte kan ses som helt representativt på helårsnivå.

Mätningen är gjord under pågående pandemi och därmed kan en farhåga finnas att pandemin har haft inverkan på inflödet av ansökningar till RVT och att det därför skulle bli missvisande jämfört med ett normalår. Såvitt socialförvaltningen har uppfattat det så har dock inte pandemin haft någon väsentlig och långvarig inverkan på inflödet till RVT vid tidpunkten för den här boendeplanens framtagande. Socialförvaltningen har regelbundet stämt av den frågan med RVT och stadsledningskontoret har också regelbundet frågat stadsdelsnämnderna om inflödet har ökat eller minskat. Dessa avstämningar har inte visat på några större förändringar, och framförallt inte över tid.

Definitioner av akut respektive långsiktig boendelösning

”Långsiktig boendelösning” kan i detta sammanhang avse både relativt korta perioder om någon månad, kanske i väntan på att personen ska kunna flytta till en mer permanent bostad, och långa perioder på ett år eller mer. Behovet uppstår ofta efter en placering i skyddat boende, när personen inte kan flytta hem igen på grund av hotbilden och inte har möjlighet att ordna ett långsiktigt boende på egen hand.

”Akut boendelösning” avser ofta skyddat boende, som behöver tillgodoses samma dag eller inom några dagar från att ansökan inkommer. Det kan också handla om akuta placeringar i jourlägenheter som en del stadsdelsnämnder tillhandahåller för målgruppen. Jourlägenhet kan vara aktuellt om hotbilden inte bedöms så allvarlig att skyddat boende krävs, men personen ändå

¹ Socialtjänstrapporterna 2017, Socialtjänstrapport 2018, Socialtjänstrapport 2019

behöver flytta från den som utövar våldet och också få det stöd som ofta ingår i jourlägenhetsinsatsen, i form av boendestödare eller lots.

Målgrupp för boendeplanen

Boendeplanens målgrupp är vuxna personer från 18 års ålder utsatta för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck, med eller utan barn. Personerna är i behov av skydd och eller hjälp med genomgångsbostad på grund av våldsutsattheten. Vissa personer behöver psykosocialt och praktiskt stöd i boendet. Andra behöver inte hjälp i boendet, men har inte kunnat ordna en mer långsiktig boendelösning själva när de på grund av våldet har blivit tvungna att lämna sitt hem.

Kommunens ansvar för bostäder för våldsutsatta

Frågan om socialtjänstens ansvar gällande bostadsanskaffning är komplex och då särskilt eftersom bostadsmarknaden på många håll, inte minst i Stockholm, är ansträngd. Grundförutsättningarna anges i lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2013:866).

Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2013:866)

Genom lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

2013:866 tydliggörs kommunernas ansvar för att skapa

förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder.

Kommunernas ansvar enligt bostadsförsörjningslagen medför inte att en enskild person har rätt att kräva en bostad, utan det är en så kallad social rättighet som utgör mål som ska vara styrande för offentlig verksamhet.²

Kommunens ansvar för att ge stöd och hjälp till personer som utsatts för våld från närstående anges i 5 kap. 11§ Socialtjänstlagen (SoL). Bostäder för målgruppen nämns inte specifikt i lagstiftningen men i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, SOSFS 2014:4, nämns bostäder i det allmänna rådet till 1§ i 7 kap. Där står att

”Socialnämnden bör kunna erbjuda stöd och hjälp i form av bl.a.

[...]

- *hjälp att ordna stadigvarande boende*

[...]”.

² Stockholms stads riktlinjer för bostadsförsörjning 2021-2024

Inte heller skyddat boende är juridiskt definierat och finns i lagstiftningen, men tillfälligt boende i syfte att skydda nämns i 7 kap. 2§ i SOSFS 2014:4:

Socialnämnden ska vid behov erbjuda

- 1. våldsutsatta vuxna,*
- 2. den som är under 18 år och har utsatts för våld eller andra övergrepp av sin partner, eller*
- 3. den som är under 18 år och har utsatts för hedersrelaterat våld*

stöd och hjälp i form av lämpligt, tillfälligt boende som motsvarar den våldsutsattas behov av skydd med utgångspunkt i utredningen och riskbedömningen.

I de efterföljande allmänna råden står:

Om den våldsutsatta behöver stöd och hjälp i ett skyddat boende, bör boendet ha tillräcklig bemanning och tillräckliga skyddsanordningar för att kunna erbjuda skydd mot hot, våld och andra övergrepp. Det boende som erbjuds den våldsutsatta bör vara lämpligt för eventuellt medföljande barn oavsett ålder och kön. Om det skyddade boendet tar emot barn, bör det i boendet finnas personal med kunskaper om barns behov.

Olika typer av boenden för målgruppen

Akuta boendelösningar

Som nämnts ovan är de främsta formerna av akuta boendelösningar för målgruppen våldsutsatta skyddat boende respektive jourlägenhet i stadsdelsnämndens regi. Även boende via ekonomiskt bistånd kan ibland vara aktuellt och då handlar det ofta om vandrarhemsboende.

Skyddat boende

Enligt Socialstyrelsens termbank är ett skyddat boende ett boende ”som tillhandahåller platser för heldygnsvistelse avsedda för personer som behöver insatser i form av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp tillsammans med relevanta insatser”.³ Boendena skiljer sig åt avseende bland annat nivå av skalskydd, personalnärvaro, om de tar emot medföljande barn eller ej och om de kan ta emot personer med särskilda behov i form av exempelvis missbruk, allvarig psykisk ohälsa eller fysiska funktionsnedsättningar som kräver hjälp från personlig assistans eller hemtjänst. Utöver skalskyddet ska boendet erbjuda

³ Socialstyrelsens termbank

psykosocialt stöd. Syftet är att personen får hjälp att bearbeta sina upplevelser, skapa ett eget säkerhetstänk i vardagen och stöd i att försöka ordna en ny tillvaro om personen väljer att lämna relationen där hen har utsatts för våld eller hela eller delar av sin familj och släkt om det rör sig om hedersrelaterat våld. Många gånger ger boendet också praktiskt stöd i form av bland annat hjälp i kontakt med rättsväsendet och andra myndigheter. En förälder som placeras på skyddat boende tar ofta med sina barn dit, särskilt mindre barn. Barnen ses som medföljande till föräldern och blir inte själva placerade av socialtjänsten (förslag om att även barnet ska placeras lades fram i SOU 2017:112 "Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende" men ingen lagändring har ännu skett). Tonåringar kan också placeras själva på skyddat boende med HVB-tillstånd om de behöver skyddas från sin familj.

Stockholms stad driver fyra skyddade boenden i egen regi: Kriscentrum för kvinnor och barn (KC), Kruton, Hvilan akut- och korttidsboende och Syrenen. Totalt finns 76 platser för våldsutsatta vuxna på boendena.

Kriscentrum för kvinnor och barn (KC)

KC har 18 platser för våldsutsatta kvinnor och de kan också ta med sig barn mellan 0-17 år. Lokalerna är anpassade för att ta emot personer i behov av rullstol.

Kruton

Kruton har sju platser i kollektivboende och sex (fyra från och med 2021) externa skyddslägenheter och de tar emot unga som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. I kollektivboendet bor endast flickor och unga kvinnor medan man i de externa lägenheterna tar emot unga kvinnor, män och par. Kruton tar inte emot medföljande barn över två år och det är inte möjligt att ta emot rullstolsburna personer i lokalerna.

Hvilan akut- och korttidsboende

Hvilan är ett skyddat akut- och planeringsboende som vänder sig till hemlösa kvinnor över 20 år, som till följd av våldsutsatthet, missbruk, psykisk ohälsa eller andra svårigheter behöver akutlogi med stöd. Hvilan har 21 platser. Boendet tar inte emot medföljande barn och kan inte ta emot rullstolsburna kvinnor i sina lokaler.

Syrenen

Syrenen är ett skyddat stödboende för kvinnor från 18 års ålder i socialt utsatta situationer. Verksamheten vänder sig till kvinnor som

till följd av hemlöshet, våldsutsatthet, missbruk, neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, psykisk ohälsa eller andra svårigheter behöver stöd. Syrenen har 24 platser. De tar inte emot medföljande barn och deras lokaler är anpassade för att ta emot kvinnor som är rullstolsburna.

Utöver stadens egna skyddade boenden används ett flertal boenden, främst inom Stockholms län, som drivs av andra aktörer, såsom kvinnojourer, företag och stiftelser.

Jourlägenhet

Ungefär hälften av stadsdelsnämnderna tillhandahåller så kallade jourlägenheter till våldsutsatta vuxna. Insatsen kräver biståndsbeslut. Personen, och eventuella medföljande barn, kan bo i lägenheten under en begränsad tid i avvaktan att ett mer långsiktigt boende kan ordnas, och nästan alltid ingår någon form av boendestöd eller boendelots. Boendestödet eller lotsen hjälper personen med olika praktiska saker vid behov, det kan vara att ta hand om bostaden på olika sätt, hjälpa till i kontakt med olika myndigheter, söka bostad med mera. Det är vanligt att man bor i jourlägenhet mellan 6 och 12 månader.

Tillfälligt boende via ekonomiskt bistånd

Våldsutsatta personer beviljas ibland boende av enheten för ekonomiskt bistånd istället för av stadsdelens RVT. Anledningen kan vara att det inte bedöms finnas något skyddsbehov men att personen ändå vill och behöver lämna den bostad hen har tillsammans med våldsutövaren med kort varsel och inte kan ordna något boende själv. Det kan också vara så att personen själv inte önskar skyddat boende på grund av de begränsningar det innebär att bo där. Begränsningarna består ofta i bland annat att det inte är möjligt att ta emot besök eller att gå till arbetet under tiden man bor på skyddat boende. Boendetyper som ekonomiskt bistånd beviljar är ofta vandrarhem. Det kan också vara det som ibland benämns som "halvskyddat boende", vilket ofta är ett boende enbart för kvinnor. I dessa boendeformer ingår ofta inte psykosocialt eller annat stöd och personalnärvaron varierar.

Genomgångsbostäder för våldsutsatta

SHIS Bostäder

SHIS Bostäder erhåller olika boendelösningar och är Stockholms stads bostadssociala resurs. Boendeformerna är *avtalat boende* och *boende med stöd* och inom dessa boendeformer kan en person bo

maximalt fem år samtidigt som hen står i bostadsköer för att kunna erhålla en bostad på den reguljära bostadsmarknaden.

SHIS Bostäders boendeformer riktar sig till olika målgrupper och innefattar olika typer av stöd. Den boendeform som riktar sig specifikt till personer med erfarenhet av våld i nära relationer, med eller utan barn, innefattar boendestöd och personalen har kompetens om våld i nära relationer. En person som har boende för personer med erfarenhet av relationsvåld hos SHIS kan efter en period, om det inte längre föreligger ett stödbehov, övergå till boendeformen *avtalat boende* om det fortfarande behövs boende för att på sikt kunna tillgodogöra sig en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden. I samtliga boendeformer tecknar SHIS hyresavtal med hyresgästen.

Vid *boende med stöd* är kontraktet villkorat av att biståndsbedömd insats föreligger från placerande socialtjänst. Om placering är i ett *avtalat boende* tecknar hyresgästen ett hyreskontrakt och ett kompletterande avtal upprättas mellan SHIS och placerande socialtjänst. Avtalen mellan SHIS och socialtjänsten innebär i korthet att placerande nämnd ikläder sig betalningsansvar vid kostnader såsom uteblivna hyresbetalningar eller kostnader för skador som uppkommit under boendetiden, om hyresgästen inte själv betalar senast efter påminnelse.⁴

Om en person har bott en längre tid inom SHIS bestånd och det har fungerat väl, kan boendeformen göras om så att socialtjänsten inte längre är inblandad. Personen gör då en vidareflytt, vilket innebär att personen självständigt har ett hyreskontrakt hos SHIS. Avtalet med den placerande socialtjänsten upphör och ärendansvaret övergår till socialtjänsten i den stadsdel där hyresgästen bor, med undantag för familjer, som följer av stadens riktlinjer för ärendansvar. Personen bor då där främst för att samla köpoäng i den reguljära bostadskön och för att betala av på eventuella skulder som hindrar att personen kan få ett hyreskontrakt på den reguljära bostadsmarknaden.

För att ha möjlighet att få en bostad inom SHIS bestånd krävs bland annat att personen är folkbokförd i Stockholm, att personen har följt planering, har någon form av uppehållstillstånd samt står i kön till stadens bostadsförmedling.⁵

⁴ Shis.se samt muntlig information från SHIS

⁵ Shis.se samt muntlig information från SHIS

Externa genomgångsbostäder

Plats i genomgångsbostad kan också köpas hos olika aktörer som också bedriver skyddat boende. Då kallas det ofta utslussningslägenhet och personen kan bo där under ett antal månader efter skyddat boende. Det beviljas som en insats från socialtjänsten.

Jourlägenheter

Även jourlägenheter kan användas som genomgångsbostäder på längre sikt. Se beskrivning av boendeformen ovan under rubriken ”Akuta boendelösningar”.

Bostad på den reguljära bostadsmarknaden

Personer som lever under hot är en målgrupp för förtur i stadens bostadskö. För att beviljas förtur behöver vissa villkor vara uppfyllda. Om man beviljas förtur får man ett förstahandskontrakt på den reguljära bostadsmarknaden och det är således en icke tidsbegränsad boendeform som inte är kopplad till socialtjänsten. RVT hjälper ofta våldsutsatta att intyga våldsutsattheten när de ansöker.

Förturskriterier

För att ha rätt till förtur i bostadskön krävs att personen uppfyller följande krav:

- Personen ska ha styrkta starka medicinska och/eller sociala behov av en viss bostad, eller av ytterst trängande omständigheter vara i akut behov av ändrade bostadsförhållanden
- Personen ska sakna möjlighet att tillgodose detta behov på annat sätt, exempelvis genom att hyra i andra hand
- Personen ska uppfylla kraven på att kunna bo på egen hand i en lägenhet i en hyresfastighet. Här omfattas att kunna få goda boendereferenser inklusive avseende att betala hyran i tid, oreglerade hyresskulder är exempel på något som kan innebära att man inte anses uppfylla detta krav.
- Personen ska vara och ha varit bosatt och folkbokförd i Stockholms stad utan avbrott i minst två år.⁶

I stadens budget för 2021 har Bostadsförmedlingen fått i uppdrag tillsammans med socialnämnden och stadsdelsnämnderna att se över processkedjan och genomföra åtgärder och nödvändiga ändringar för att säkerställa att personer som är utsatta för våld i nära relation och har rätt till förtur får det.⁷

⁶ Riktlinjer för förtursverksamheten 2019-02-13, Bostadsförmedlingen Stockholm

⁷ Stockholms stads budget 2021

Nuläge

Tillgång till olika boendealternativ

I detta avsnitt redogörs för hur tillgången till några olika boendealternativ har sett ut under 2020.

Skyddat boende

Här redovisas beläggningen på stadens egna skyddade boenden. Många placeringar sker dock på boenden som drivs av andra aktörer. Under våren 2020, i pandemins början, gick en rekommendation ut från stadens centrala krisledning att bevilja personer i hemlöshet två veckors sammanhängande period i boendebeslut. Detta för att minska smittspridning och underlätta den personliga hygien. Hvilan uppger att detta gav en viss effekt i form av längre beslut under våren, men att det inte varit fallet under hösten 2020.

*Beläggning på stadens egna skyddade boenden, avser 2020**

Verksamhet	Beläggning, %
Kriscentrum	73
Kruton	80
Hvilan	88
Syrenen	90

*Siffran redovisades i mitten av december och kan därför komma att ändras något innan årets slut

I den årliga Socialtjänstrapporten efterfrågas vilka eventuella grupper som stadsdelsnämnderna ser behov av fler platser i skyddat boende för. I 2019 och 2018 års rapporter lyftes att fler platser behövs för kvinnor med funktionsnedsättning och kvinnor i missbruk. Boenden uppger ofta att de inte får så många förfrågningar om plats till kvinnor med fysiska funktionsnedsättningar som kräver anpassningar i boendet, däremot platser till kvinnor med psykisk ohälsa. Många gånger är det svårt för skyddade boenden att ta emot kvinnor med svårare psykisk ohälsa eftersom det är personalkrävande, ofta bor kvinnorna i kollektiv och ofta finns det också barn i boendet.⁸ Två av stadens egna skyddade boenden, Hvilan och Syrenen, tar emot kvinnor i aktivt missbruk. Kriscentrum och Syrenen har lokaler som är

⁸ Socialtjänstrapport 2019 och Socialtjänstrapport 2018

anpassade för rullstolsburna kvinnor, vilket även vissa skyddade boenden som drivs av andra aktörer i länet också har.

Genomgångsbostäder

SHIS Bostäder

SHIS har i nuläget 14 lägenheter för målgruppen våldsutsatta, men de har stora möjligheter att variera utbudet efter behov. Under 2020 har de oftast haft 16 personer som bott hos dem i denna kategori, och under de två föregående åren har antalet varit ungefär detsamma eller något lägre. Den genomsnittliga perioden för att bo hos SHIS i denna typ av boende var under 2020 ungefär elva månader, vilket indikerar att många i denna målgrupp som bor inom SHIS bestånd relativt fort går vidare till andra bostäder. I de flesta fall flyttar personerna vidare inom SHIS bestånd eller till förstahandskontrakt.⁹

Förtur i bostadskön

Eftersom denna kategori boende innebär att man får ett förstahandskontrakt på den reguljära bostadsmarknaden består statistiken främst av antal ansökningar om förtur, och beslut.

Beslut om förtur

Under perioden januari-november 2020 beslutades om 124 ansökningar om förtur på grund av våld i nära relation¹⁰. Elva stycken bifölls, det vill säga nio procent, och 113 stycken, 91 procent, avslogs. Det har under de senaste åren skett en nedgång i andelen beviljade förtursansökningar.

Antal ansökningar om förtur samt andel bifall under åren 2011-2020. Siffror för år 2016 saknas.

År	Antal ansökningar hot*	Andel bifall, %
2011	72	92
2012	67	75
2013	74	57
2014	108	51
2015	204	25
2017	102	11
2018	119	10
2019	134	9
2020**	124	9

*Under åren 2011-2015 fanns en kategori för alla typer av hot, dvs. både i nära relation och andra typer. Från och med 2017 är våld i nära relation en egen

⁹ SHIS

¹⁰ Här ingår även våld i en hederskontext, men kategorin i Bostadsförmedlingens statistik kallas "våld i nära relation".

kategori. En stor majoritet av dem som fick bifall under 2011-2015 är dock hotade kvinnor, vilket kan antas vara främst i nära relation.

**Siffrorna för år 2020 avser perioden januari-november

Målgruppen och antal placeringar i skyddat boende

Målgruppen

Enkätinsamlingen som gjorts hos stadens RVT visar att det under mätperioden 1 september-31 oktober identifierades 68 olika ärenden i behov av hjälp med bostad på grund av våldsutsatthet. Det innefattar både behov av akuta boendelösningar och långsiktiga, och en och samma person kan först ha haft behov av en akut lösning och sedan en långsiktig. Då registreras personen två gånger. Då fallen är avidentifierade går det inte att utläsa exakt hur många enskilda individer det rör sig om, men utifrån att födelseår angetts uppskattas att det rör sig om cirka 60 olika individer. Som tidigare nämnts är ”ett ärende” detsamma som ”ett behov”, inte ”en person”. En person kan ha haft återkommande behov och finns då ”bakom” flera ärenden i enkäten.

Årsbasis

Som nämnts ovan är enkäten inte möjlig att rakt av skala upp för att få en rättvisande bild av behoven på årsbasis. Underlaget är för litet och det saknas till exempel helt män i enkätresultatet samtidigt som vi vet att det årligen placeras ett mindre antal män i skyddat boende och mer långsiktiga boendelösningar. För att få ett riktmärke om ungefärligt antal ärenden som har behov av hjälp med boende på grund av våldsutsatthet under ett år, skalas dock totalsiffran upp här och landar då på 408 ärenden.

I enkätresultatet återfinns 40 ärenden i behov av akut boende, vilket skulle innebära 240 stycken på ett år. Det är sannolikt i underkant, baserat på statistik för de senaste åren. Om man jämför med statistiken för antal placeringar i skyddat boende som redovisas i socialtjänstrapporten så visar den att antalet placeringar i skyddat boende har legat mellan 393 och 487 under de tre senaste åren.¹¹ 25 ärenden i enkätresultatet är i behov av en långsiktig boendelösning vilket på årsbasis skulle innebära 150 ärenden. Där finns ingen samlad statistik att jämföra med. I det följande redovisas behoven som de återfinns i enkätresultatet, det vill säga antalet avser de två månaderna som utgjorde mätperioden.

Bakgrundsvariabler

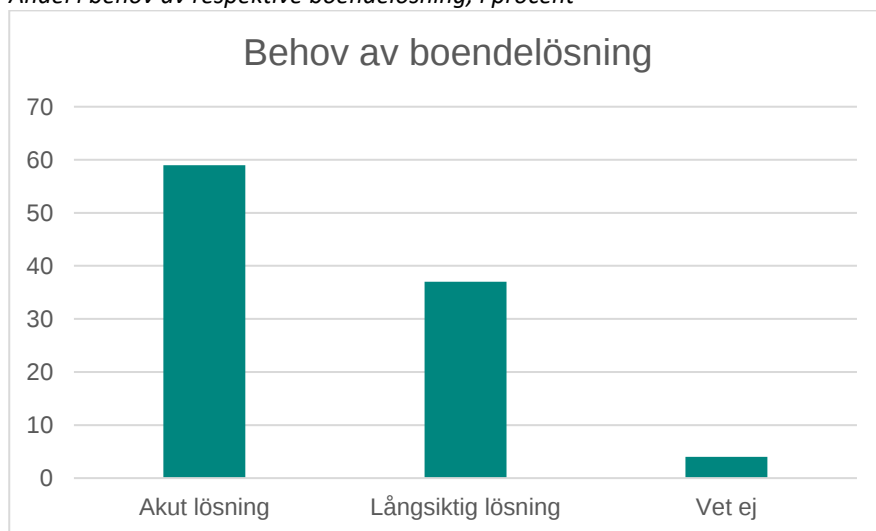
¹¹ Socialtjänstrapport 2017, Socialtjänstrapport 2018, Socialtjänstrapport 2019

Det skiljer femtio år i ålder mellan den yngsta, född runt år 2000, och den äldsta, född runt 1950. 93 procent var under 50 år. Alla registrerade ärenden avser kvinnor.

Behov av boendelösning

59 procent av ärendena avser akut boendelösning, 37 procent rör en långsiktig lösning och för fyra procent (tre stycken) av ärendena visste RVT vid registreringen inte om det var ett akut eller långsiktigt behov.

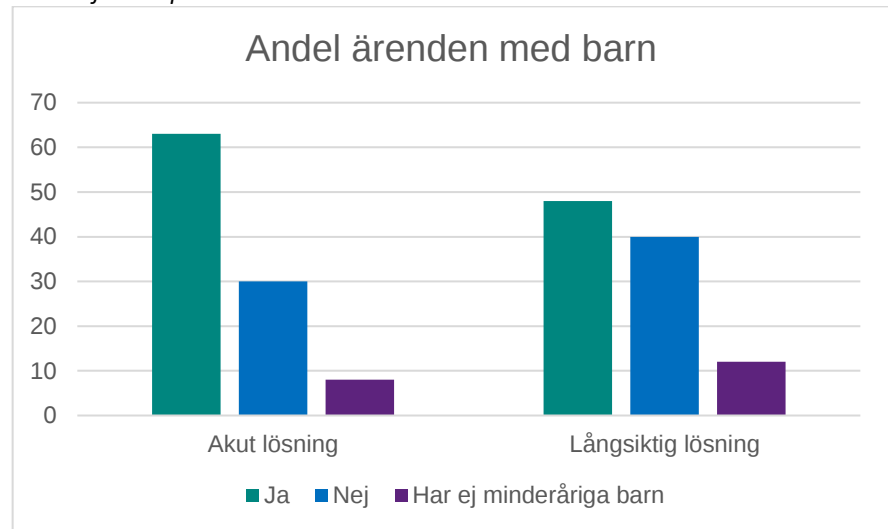
Andel i behov av respektive boendelösning, i procent

Barn i totalresultatet

54 procent av det totala antalet ärenden bor ihop med minderåriga barn, på hel- eller deltid. I gruppen som har behov av akut boende är andelen som bor ihop med minderåriga barn 63 procent medan det i gruppen i behov av långvarig lösning är 48 procent (men där bodde alla med barn på heltid). Nio procent av ärendena har inte minderåriga barn (egna eller bonusbarn).

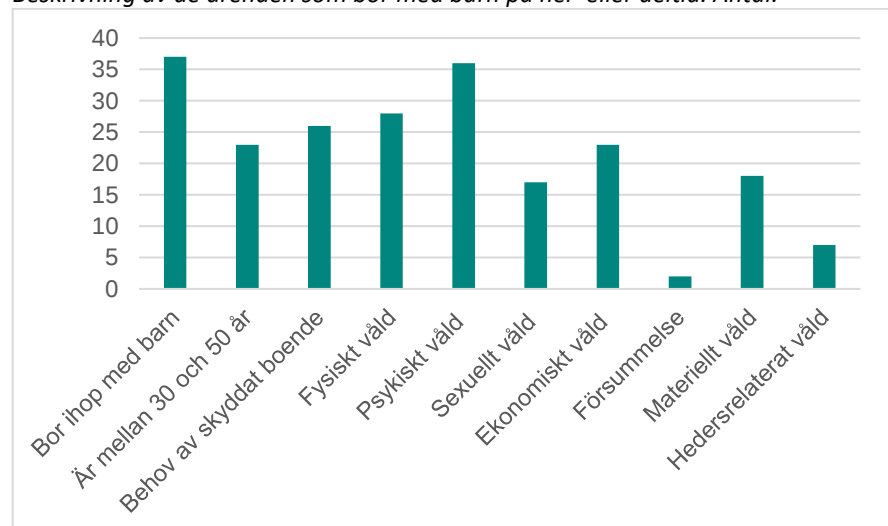
Andel ärenden som bor ihop med barn, på hel- eller deltid, uppdelat på typ av boendeform. I procent.

Specifikt om dem som bor med barn

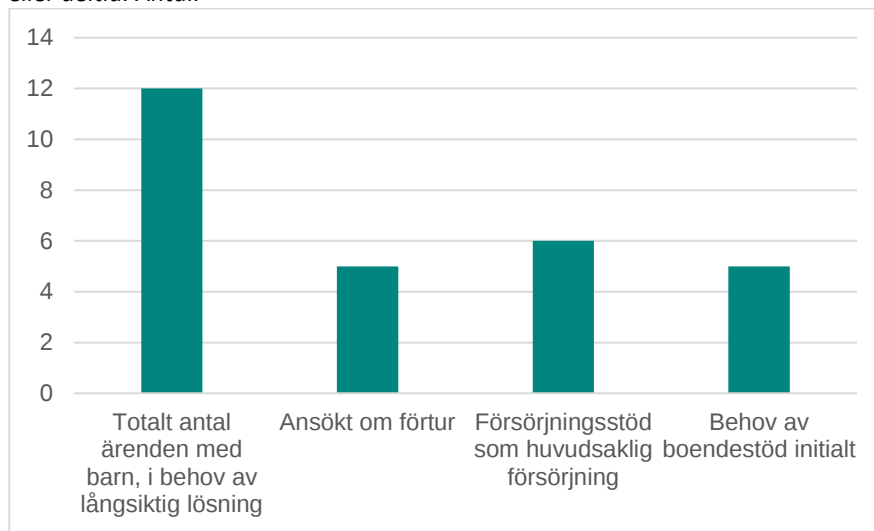
37 ärenden bor ihop med barn på hel- eller deltid, och av dem är drygt 60 procent mellan 30 och 50 år. 26 ärenden, motsvarande 70 procent av alla med barn, har behov av skyddat boende. 76 procent har blivit utsatta för fysiskt våld, och alla utom en har utsatts för psykiskt våld. Sju av ärendena bedöms vara utsatta för våld i en hederskontext.

Beskrivning av de ärenden som bor med barn på hel- eller deltid. Antal.

Knappt hälften av de tolv ärenden med barn där behovet var en långsiktig lösning hade ansökt om förtur i bostadskön, och fyra av dem hade fått avslag på ansökan. Hälften av ärendena som hade långsiktigt behov, hade försörjningsstöd som huvudsaklig försörjning. Fem av tolv ärenden hade behov av boendestöd.

Beskrivning av ärenden i behov av långsiktig lösning, som bor med barn på heltid eller deltid. Antal.

Ordinarie boendeform

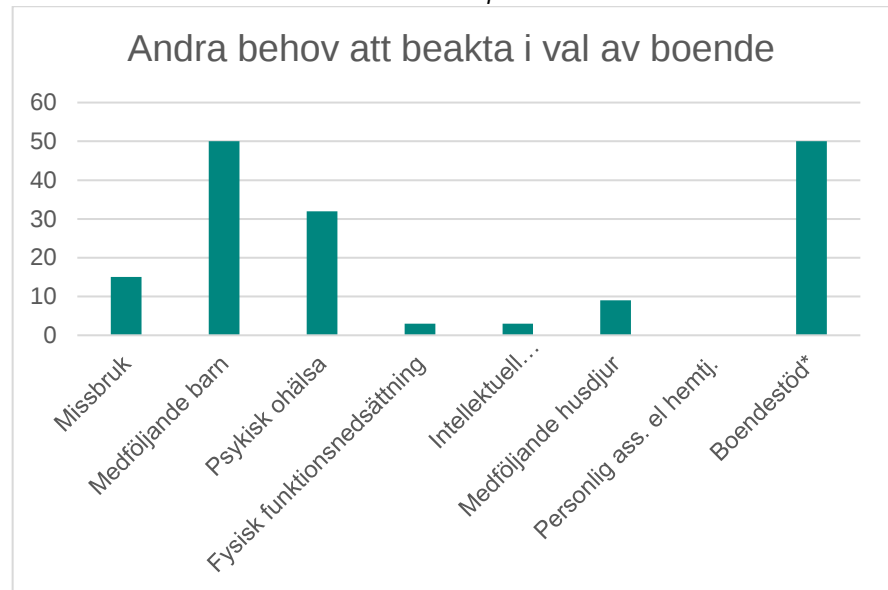
Hyresrätt som man bor i själv eller med partner är den vanligaste boendeformen när behovet av hjälp uppstår. Det gäller för 43 procent av det totala antalet (här avses ens hem, det vill säga att om man är på skyddat boende när behov av hjälp med långsiktig lösning uppstår, registreras det som är ens ordinarie bostad). Ungefär hälften så många, 21 procent, bor inneboende utan kontrakt (exempelvis hemma hos föräldrar). Ingen bor i villa. Tio procent (sju stycken) har ett boende från socialtjänsten och sex procent (fyra stycken) är hemlösa.

Andra behov som behöver beaktas

I vissa fall har personer utöver sin våldsutsatthet andra behov som behöver beaktas vid val av boende. Det vanligaste var att personen hade minderåriga barn med sig, det hade 50 procent av alla registrerade ärenden, något fler som sökte akut boende än de som sökte långsiktigt. Näst vanligast var psykisk ohälsa som behövdes tas hänsyn till, det gällde i 32 procent av ärendena. 15 procent, motsvarande tio ärenden, hade ett missbruk som behövdes beaktas. Det gällde för något fler av dem som sökte akut boende än de som sökte långsiktig lösning.

Ungefär hälften har behov av boendestöd i boendet, 28 procent tillsvidare och 24 procent initialt (upp till sex månader).

Andra behov att beakta vid val av boende. I procent.

*Frågan om boendestöd ställdes enbart för dem som sökte långsiktig lösning. Andel med initialt behov och tillsvidarebehov sammanslagen.

Typ av våld

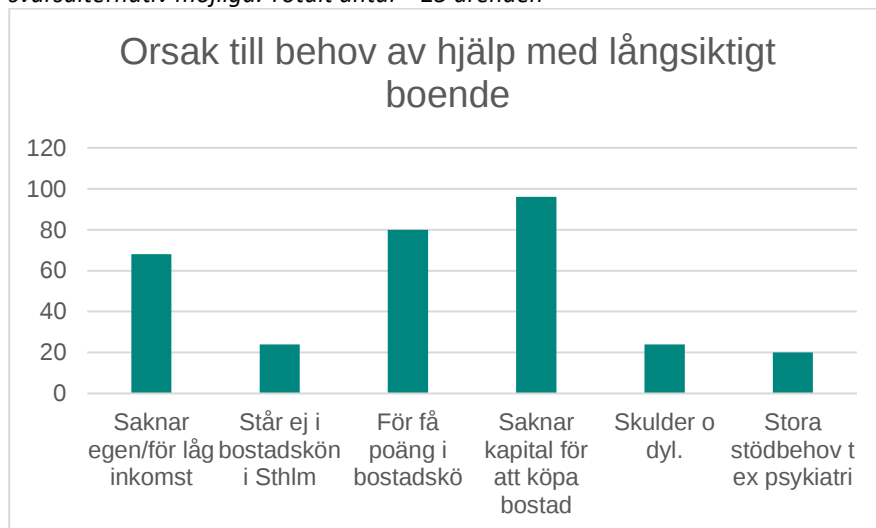
Flera personer är utsatta för flera olika typer av våld. Vanligast är psykiskt våld, som 96 procent av ärendena varit utsatta för. Uppdelat på de olika boendebelöven var 95 procent av dem som sökte akut boendelösning utsatta för psykiskt våld medan alla som sökte en mer långsiktig lösning var det. Näst vanligaste våldstypen är fysiskt våld: 81 procent av alla ärenden var utsatta, 88 procent av dem som sökte akut boende och 76 procent av dem som sökte en långsiktig lösning. Sexuellt, ekonomiskt och materiellt våld var också vanligt med runt 50 procent av det totala antalet ärenden. De våldsformerna var också relativt jämt fördelade mellan dem som sökte akut respektive långsiktig boendelösning. 18 procent, motsvarande tolv ärenden, var utsatta för hedersrelaterat våld, varav ungefär två tredjedelar var i behov av en långsiktig boendelösning.

Orsak till behov av hjälp med långsiktig boendelösning

När hotbilden inte kräver att en person vistas på skyddat boende ska personen i första hand lösa sin boendesituation på egen hand, såvida det inte finns andra aspekter som gör att man behöver en bostad via socialtjänsten (exempelvis en LSS-bostad eller ett stödboende på grund av omfattande psykiatrisk problematik). Ibland kan stödbehovet på grund av våldsutsattheten också vara så pass omfattande att någon form av boende med stöd behövs under en period. I enkäten fick RVT ange olika orsaker till varför personerna inte kunde ordna en mer långsiktig boendelösning själva.

68 procent av ärendena saknade egen försörjning eller hade för låg inkomst för att kunna skaffa en egen bostad. 96 procent (alla utom en) saknade kapital för att kunna köpa en egen bostad och 80 procent stod i den kommunala bostadskön men hade för få poäng för att ha möjlighet att få en bostad den vägen. 24 procent, motsvarande sex ärenden, var skuldsatta eller liknande som gjorde att de inte godkändes som förstahandshyresgäst och 20 procent hade behov av stöd i boendet exempelvis på grund av omfattande psykiatrisk problematik. 52 procent hade försörjningsstöd som sin huvudsakliga inkomstkälla och 16 procent hade inkomst från arbete som huvudsaklig inkomstkälla. Ingen av ärendena uppgav att de i huvudsak var försörjda av partner eller släktingar eller hade pension som huvudsaklig inkomst.

Orsak till behov av hjälp med långsiktig boendelösning. Andel i procent. Flera svarsalternativ möjliga. Totalt antal = 25 ärenden

Förtur i bostadskön

Av de 25 ärenden som var i behov av en långsiktig boendelösning hade 28 procent, sju ärenden, ansökt om förtur i bostadskön. Fem ärenden hade fått avslag och två ärenden hade ännu inte fått beslut när ärendet registrerades. Ingen hade ännu fått bifall.

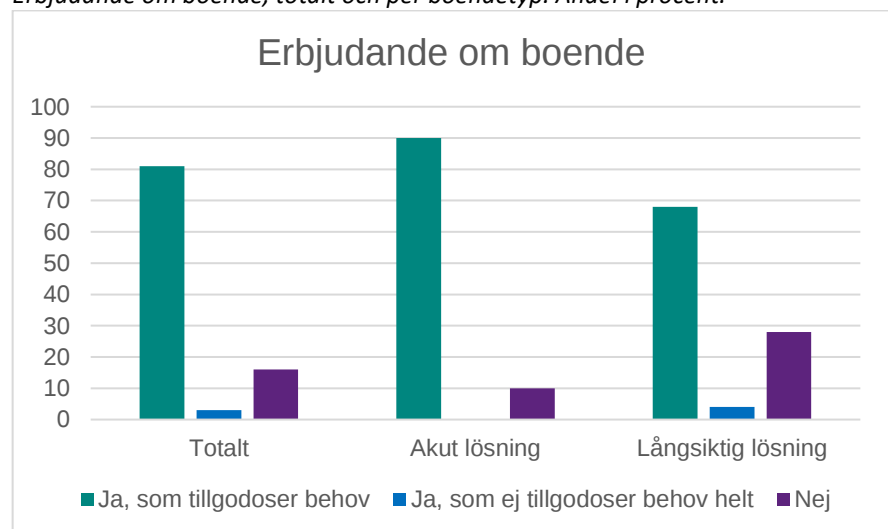
Av dem som inte ansökt om förtur var den vanligaste orsaken att hotbilden inte bedömdes vara tillräckligt allvarlig för att chans till förtur skulle föreligga, följt av att personen ansågs ha egna möjligheter att ordna en bostad eller ”annan orsak”.

Erbjudande om bostad

Av de totalt 68 ärendena erbjöds 81 procent, eller 55 ärenden, ett boende som bedömdes tillgodose personens behov. Uppdelat på akut och långsiktig lösning var det 90 procent av dem med akut

behov som bedömdes få behovet tillgodosett och 68 procent av dem med långsiktiga behov. I två fall bedömde RVT att det erbjudna boendet inte helt tillgodosåg personens behov. 16 procent, elva ärenden, hade inte erbjudits ett boende under mätperioden, varav två tredjedelar var i behov av långsiktig lösning. Det är viktigt att komma ihåg att de som söker en långsiktig lösning ofta befinner sig på skyddat boende under tiden fram till att den långsiktiga lösningen går att verkställa. De har därmed ett tillfälligt boende som i de flesta fall tillgodoser behoven i avvaktan den långsiktiga lösningen.

Erbjudande om boende, totalt och per boendetyp. Andel i procent.

Behovet bedöms inte kunna tillgodoses inom tre månader

I sju ärenden bedömer RVT att de inte kommer att kunna erbjuda personen ett boende inom tre månader från registreringen i enkäten, och i tre ärenden är svaret "vet ej". Fyra av dem där man inte bedömer att de kommer kunna erbjudas boende inom tre månader har behov av en akut lösning och tre av en långsiktig. I de ärenden där man svarat "vet ej" är alla i behov av en långsiktig lösning.

Gemensamt för de ärenden som inte bedöms kunna erbjudas ett boende är att de är unga, fem av ärendena är personer födda 1990 eller senare. Tre av dem bedöms vara i behov av boendestöd, åtminstone initialt, och tre av dem har minderåriga barn de bor med på hel- eller deltid. Flera av dem har en psykisk ohälsa som behöver beaktas vid val av boende, i några av ärendena indikeras en svårare psykiatrisk problematik. Ingen av dem uppges ha ett missbruk som behöver beaktas vid val av boende.

Osäkra boendeförhållanden eller hemlöshet på grund av våldsutsatthet

Målgruppen våldsutsatta är relativt vanligt förekommande i två kartläggningar som Stockholms stad gör regelbundet, nämligen avseende barnfamiljer med osäkra boendeförhållanden respektive hemlöshet. Resultaten i dessa kartläggningar från de senaste åren visar att våld i nära relation är en vanlig och alltmer framträdande orsak till att en barnfamilj hamnar i osäkra boendeförhållanden och att vuxna blir hemlösa.

Barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden

Andel av barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden som angett våld i nära relation som orsak till boendesituationen¹²

År	Andel i procent
2012	17
2015	12
2017	19
2019	22

Tre av ovanstående år var våld i nära relation den vanligaste orsaken (år 2017 var orsaken ”Inneboendekontrakt har upphört” lika vanlig som våld i nära relation) och 2015 var det den näst vanligaste orsaken om man bortsåg från gruppen där man inte visste orsak.

Hemlösa personer

2020 års hemlöshetskartläggning visar att 17 procent (178 stycken) av kvinnorna och en procent (23 stycken) av männen var hemlösa på grund av våld i nära relation. År 2018 anges motsvarande siffror vara 18 procent (106 stycken) för kvinnor och två procent (24 stycken) för män. 2018 års siffror för kvinnor var en ökning med fyra procentenheter sedan 2016 då andelen var 14 procent (71 stycken) medan det för männen var en ökning med en procentenhet. År 2016 var första gången frågor om orsak till hemlöshet ställdes i kartläggningen.¹³

¹² Rapport om barnfamiljer i Stockholms stad 2012 som saknar stadigvarande bostad Dnr 3.1-0417/2012, Rapport om barnfamiljer i Stockholms stad som saknar stadigvarande boende Dnr 3.1.1-273/2015, Rapport om barnfamiljer med socialtjänstkontakt i Stockholms stad som lever under osäkra boendeförhållanden Dnr 3.1.1-119/2017, Barnfamiljer med socialtjänstkontakt i Stockholms stad som lever under osäkra boendeförhållanden Dnr 311-213/2019

¹³ Hemlösa personer i Stockholms stad. 26 september 2018 (Dnr. 3.1.1-263/2018) samt Hemlösa personer i Stockholms stad. 25 september 2016 (Dnr. 3.1.1-340/2016). Kartläggning - Personer i hemlöshet i Stockholms stad. 25 september 2020 (Dnr. 3.1.1-338/2020)

Antal resp. andel som är hemlösa pga. våld i nära relation, uppdelat på kön, år 2016-2020.

År	Kvinnor		Män	
	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal
2016	14	71	1	6
2018	18	106	2	24
2020	17	148	1	23

Personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck

Under 2020 påbörjades ett uppdrag av socialförvaltningen med fokus på långsiktigt stöd till personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck och som hade bott på skyddat boende. I den delrapport¹⁴ som delgavs socialnämnden i slutet av året framgår att en central del av stödet är boende, samt att stödet behöver vara långsiktigt. Samtidigt belystes att det skiljer sig åt mellan stadsdelsnämnderna i vilket stöd och vilka insatser man erbjuder, bland annat avseende genomgångsbostäder hos SHIS eller i form av jourlägenhet.

Placeringar i skyddat boende

Antalet placeringar¹⁵ i skyddat boende har under de senaste fem åren varierat mellan 393 och 554 stycken med ett snitt på 462 placeringar per år. År 2019 gjordes 487 placeringar. Antalet medföljande barn har varierat mellan 314 och 476, snittet är 362 barn per år och siffran för 2019 är 360.¹⁶

Prognos och analys

I föregående avsnitt i rapporten har redogjorts för olika boendeformer för målgruppen, hur tillgången till de olika boendeformerna sett ut under året samt hur målgruppen ser ut. I detta kapitel är fokus framåt. Först görs en prognos framåt, bland annat utifrån den prognostiserade befolkningsutvecklingen i staden, vartefter ett analysavsnitt följer. I det avslutande avsnittet resoneras om behoven av förändringar i utbudet av bostäder för våldsutsatta, och fördjupade kunskaper om vissa grupper, de kommande åren.

¹⁴ Dnr. 3.1.1-730/2020

¹⁵ En placering innebär en vistelse utan avbrott i ett boende. Det kan alltså fattas flera biståndsbeslut under en placering (det första beslutet förlängs efterhand behoven kvarstår). En individ kan ha flera placeringar under ett år om hen exempelvis väljer att återvända hem efter placering i skyddat boende och sedan ansöker på nytt senare samma år.

¹⁶ Socialtjänstrapporter år 2015-2019.

Befolkningsutveckling

Under de närmaste tio åren från 2019 prognostiseras befolkningen i staden öka med tolv procent, 118 000 personer, och den största ökningen väntas i slutet av perioden. År 2029 väntas gruppen över 80 år vara 50 procent fler än de var 2019. Även grupperna 20-44 år och 45-64 år väntas växa under perioden. Antalet små barn mellan 1-5 år väntas öka något fram till 2029, efter en nedgång i periodens början. Även åldersgruppen däröver, 6-15 år, växer något under perioden, medan antalet gymnasieungdomar mellan 16 och 19 år väntas öka relativt kraftigt med 27 procent.¹⁷

Prognos

Att prognostisera behovet av olika typer av bostäder till våldsutsatta är svårt, då det är svårt att veta om behoven kommer att förändras och i så fall i vilken riktning. Behovet av boenden som förmedlas av socialtjänsten till stor del, eller helt, på grund av att personen inte kan lösa sin boendesituation själv är mycket beroende av den reguljära bostadsmarknaden. Många av de personerna skulle kunna bo i en vanlig lägenhet utan socialtjänstens inblandning, om möjligheterna att anskaffa en sådan bostad ökade. Skyddat boende däremot är inte på samma sätt beroende av bostadsmarknaden, då den boendeformen innebär både skydd och psykosocialt stöd som en person har rätt att få vid behov oavsett sina möjligheter att ordna ett ordinarie boende själv. Det finns givetvis också mellanlägen, där en person efter skyddat boende under en övergående period kan behöva bo med ett visst stöd på grund av sin våldsutsatthet. I vissa fall bör sådant stöd kunna ges av en boendestödjare i personens hem eller genom samtalsstöd på Relationsvårdscentrum, vilket skulle innebära att socialtjänsten inte förmedlade bostaden men annat stöd.

Ett grovt sätt att anta framtida behov av boendelösningar för våldsutsatta är att utgå från befolkningsökningen, som väntas bli tolv procent fram till år 2029.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i hela befolkningen. Det finns i alla åldersgrupper och alla socioekonomiska grupper, även om statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå) visar att vissa grupper är mer utsatta än andra. Kvinnor är mer utsatta än män, framförallt för grovare våld, ensamstående är mer utsatta än sammanboende, kvinnor med låg utbildning och kvinnor med sämre ekonomi är mer utsatta än högutbildade kvinnor respektive kvinnor med god ekonomi.¹⁸ Den socioekonomiska tillhörigheten får också betydelse

¹⁷ Statistik om Stockholm. Befolkningsprognos 2020.

¹⁸ Brott i nära relationer. En nationell kartläggning. Rapport 2014:8 (2014) Brå

för hur behovet av hjälp med framförallt långsiktiga boendelösningar ser ut, även om våldet förekommer i alla grupper. Av enkäten som RVT besvarade framgår att av de 25 ärenden som hade behov av hjälp med långsiktig boendelösning under mätperioden saknade 24 kapital för att köpa en bostad, 17 ärenden saknar egen eller har för låg inkomst för att kunna skaffa en bostad själv och drygt hälften har försörjningsstöd som huvudsaklig försörjning.

Antagandet att behovet av skyddat boende kommer att utvecklas i linje med befolkningmängden, det vill säga öka med tolv procent under tio år från 2019, innebär att antalet placeringar år 2029 skulle bli 545 stycken. Antalet medföljande barn skulle enligt samma antagande öka till 403 stycken.

För placeringar i jourlägenhet finns endast stadsövergripande statistik för åren 2017-2019, och det är mycket stora skillnader i antalet placeringar 2017 jämfört med de två övriga åren. Endast en del av stadsdelsnämnderna tillhandahåller jourlägenheter till våldsutsatta personer och antalet som gör det har förändrats de senaste åren. Under de förutsättningarna är det inte möjligt att dra några slutsatser från siffrorna och därför görs ingen prognostisering här rörande jourlägenheter.

Socialförvaltningen har under 2020 tillsammans med SHIS inventerat stadsdelsnämndernas och enheten för hemlösa uppskattade behov av bostäder för våldsutsatta inom SHIS bestånd under 2021. Tolv stadsdelsnämnder samt enheten för hemlösa har deltagit i inventeringen och bedömer att det totalt finns ett behov av 42-45 bostäder för våldsutsatta inom SHIS bestånd 2021. Det är en stor ökning om man jämför med de 16 personer som hade denna boendeform 2020 och antalet de närmast föregående åren var ungefär detsamma, och orsaken till den uppskattade ökningen är inte känd.

I samband med inventeringen fick de svarande också möjlighet att lämna kommentarer och flera stadsdelsnämnder beskrev då att boendestödet som ingår inte bedöms som relevant eller motsvarar behoven. Enligt kommentarerna finns det sällan behov i denna målgrupp av praktiskt stöd i form av städning, tvätt, planering av inköp och liknande, som ges av boendestödjarna.

Analys

Utbud och efterfrågan på boende för våldsutsatta

Generellt sett kan man säga att behoven av akuta respektive långsiktiga boendelösningar för målgruppen våldsutsatta vuxna tillgodoses relativt väl i Stockholms stad, då 81 procent fick sitt behov av boende tillgodosett under mätperioden.

Utfallet var bättre avseende akuta boendelösningar, där 90 procent av ärendena fick en tillfredsställande boendelösning, än avseende de ärenden som hade behov av en mer långsiktig lösning. Där fick 68 procent ett tillfredsställande boende under mätperioden. Även om målet givetvis måste vara att alla behov av boende ska tillgodoses, kan det finnas rimliga förklaringar till att siffran är lägre för gruppen i behov av långsiktig boendelösning. En långsiktig lösning kan ta en tid att ordna, medan behov av akuta boendelösningar måste kunna tillgodoses samma dag om så krävs. Den som väntar på en långsiktig lösning har ofta en godtagbar boendesituation under väntetiden. Ofta befinner sig personen och eventuella medföljande barn på skyddat boende, skyddade från våldet och de får stöd i sin situation. Det faktum att det ofta tar ett tag att ordna en långsiktig lösning innebär också att om ett behov uppstod under oktober månad i mätperioden, behöver det inte vara anmärkningsvärt att det inte har tillgodosetts vid mätperiodens slut den 31 oktober.

I denna typ av rapport är det givetvis intressant att titta på de ärenden där boende inte kunde erbjudas under mätperioden och inte heller bedömdes kunna erbjudas under de kommande tre månaderna. Då det handlar om så få personer är det av anonymitetsskäl dock inte lämpligt att gå in närmare på ärendenas karakteristika. Ett möjligt sätt att öka kunskapen om dessa ärendetyper skulle kunna vara att under en längre period, kanske ett år, studera dem närmare, eventuellt genom att intervjua personerna själva och eller socialsekreterarna på RVT.

Kvinnor i missbruk och med psykiatrisk problematik

Som nämnts ovan ställs frågan om behov av fler platser i skyddat boende för olika grupper årligen till stadsdelsnämnderna i samband med insamling av uppgifter till socialtjänstrapporten.

Återkommande svar har varit kvinnor i missbruk och kvinnor med funktionsnedsättning. Typ av funktionsnedsättning har inte specificerats men socialförvaltningen uppfattar utifrån löpande dialog med stadsdelsnämnderna att det ofta är svårt att hitta platser till kvinnor med psykiatrisk problematik. Ingen av de ärenden som

registrerats i enkäten till RVT som inte bedöms kunna erbjudas ett lämpligt boende uppges ha ett missbruk som behöver beaktas vid val av boende, men forskningen och olika undersökningar visar att kvinnor i missbruk är utsatta för våld i nära relation i hög utsträckning. Eventuellt kan detta vara en fråga värd att undersöka närmare, det vill säga om kvinnor i missbruk som är utsatta för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld har tillgång till skyddat boende i tillräcklig utsträckning. Hvilan och Syrenen tar emot kvinnor i aktivt missbruk men Hvilan vänder sig främst till kvinnor i akut hemlöshet och Syrenen tar emot kvinnor med många olika typer av sociala problem. Det finns därmed inget renodlat skyddat boende med fokus på missbrukande kvinnor i stadens egen regi. En tanke som ibland förs fram i samtal kring denna målgrupp är att de kvinnorna oftare erbjuds missbruksbehandling på en sådan institution, men som kanske inte har kompetens om våld, och därför sällan placeras av RVT.

Våldsutsatta kvinnor med psykiatrisk problematik nämns som sagt också som en grupp i behov av fler platser på skyddat boende. Även denna målgrupp tas emot på Hvilan och Syrenen. Liksom när det gäller missbrukande kvinnor vore det intressant att se om behoven tillgodoses, eller om det finns behov av platser för kvinnor med denna problematik men som inte är hemlösa, har ett missbruk eller liknande, och som kanske inte är lämpliga att placera ihop med kvinnor i aktivt missbruk.

Personer över 80 år

I befolkningsprognosen framgår att antalet personer över 80 år kommer att öka kraftigt under den kommande tioårsperioden. Det skulle kunna indikera behov av fler platser i skyddat boende för denna målgrupp. Å andra sidan är gruppen över 65 år idag en liten grupp på skyddat boende, under 2018 och 2019 utgjorde de cirka en procent av alla personer som placerades i skyddat boende av Stockholms stad. Att gruppen är underrepresenterad på skyddat boende kan ha flera orsaker och vi vet inte svaret. Det kan handla om att behovet av den typen av skydd minskar med hög ålder (då även äldre våldsutövars kapacitet att utöva åtminstone allvarligt fysiskt våld rimligen påverkas av hög ålder i många fall) eller att det går att tillgodose genom att den som utsatts kan flytta permanent till någon form av äldreboende som motsvarar helhetsbehovet bättre, och också innebär separation från våldsutövaren. Det kan också vara aktuellt att den som utövar våldet flyttar till en sådan typ av boende. En annan möjlig orsak är att äldre våldsutsatta oftare har ett större behov av omvårdnad som är kopplat till åldern, och att de behoven ofta inte kan tillgodoses på ett skyddat boende varför de

placeras på ett boende som motsvarar de behoven. Vidare kan det spela in att äldre personer kanske inte söker stöd och skydd på grund av våld i nära relation eller hedersvåld i samma utsträckning som yngre, då de kan ha en tydligare uppfattning att våld i en relation är en privatsak och ett än större tabu (eftersom den allmänna uppfattningen i samhället har varit mer sådan under en stor del av deras liv).

Genomgångsbostäder hos SHIS

I den inventering som gjorts 2020 avseende behov av genomgångsbostäder för målgruppen hos SHIS uppskattades behovet öka kraftigt jämfört med antalet placeringar under 2020. Samtidigt framfördes synpunkter på att boendestöd ingår i boendet, åtminstone initialt, vilket flera stadsdelsnämnder ofta inte ser behov av för målgruppen våldsutsatta. Samtidigt uppger RVT i enkäten att hälften av ärendena som var i behov av en långsiktig lösning, också hade behov av boendestöd initialt eller tillsvidare. Av de ärenden som inte bedöms kunna erbjudas ett lämpligt boende inom tre månader uppges också flera vara i behov av boendestöd, åtminstone initialt. Det är svårt att dra några slutsatser utifrån denna inventering och det lilla antal ärenden det handlar om i enkäten till RVT, men eventuellt kan det vara värt att titta på frågan om boendestöd måste ingå i alla placeringar hos SHIS eller om det kan göras en individuell bedömning redan från start.

Barnens situation

En relativt hög andel av ärendena i enkäten till RVT har minderåriga barn som de bor med på hel- eller deltid, och av dem är majoriteten i behov av skyddat boende. Det framgår inte av enkätsvaren hur många barn det rör sig om. Men dessa barn lever i en stor utsatthet och det är mycket viktigt att deras situation uppmärksammas, eftersom det påverkar barn väldigt negativt att uppleva våld i familjen. Enkätresultaten indikerar också att många av barnen lever i utsatthet på fler sätt än våldsutsattheten: en stor andel av ärendena har försörjningsstöd som huvudsaklig försörjning, flera har psykisk ohälsa som behöver beaktas vid val av boende och flera av dem har också behov av boendestöd.

Planering framåt

Som nämnts ovan är det svårt att göra en adekvat uppskattning av behovet av olika boendetyper för våldsutsatta några år framåt i tiden. Det vi vet är att befolkningen prognostiseras att öka med tolv procent under tio år från 2019 och att grupperna vuxna mellan 20-

64 år och över 80 år kommer att växa, det vill säga nästan hela den vuxna gruppen. Det skulle enligt antagandet innebära att antalet placeringar i skyddat boende skulle bli 545 stycken och antalet medföljande barn 403 stycken. Vi kan också konstatera att stadens egna fyra boenden har kapacitet att ta emot fler än de gjort 2019¹⁹ och 2020, även om Hvilan och Syrenen ligger runt 90 procents beläggning och därmed inte har så stor marginal.

Vidare visar statistiken från SHIS att de hade 16 personer som bodde hos dem på grund av våldsutsatthet under 2020 och att stadsdelsnämnderna och socialnämndens enhet för hemlösa har uppskattat behovet för 2021 till 42-45 bostäder. Det är oklart vad som ligger bakom att nämnderna uppskattar en så stor ökning av behoven och om efterfrågan verkligen kommer bli så stor under 2021, med tanke på att det har handlat om runt 15 personer per år de senaste tre åren. SHIS har dock relativt stor flexibilitet att anpassa antalet bostäder för målgruppen efter efterfrågan.

För att få ytterligare kunskap om vilka som inte kan erbjudas adekvat boende, behöver de ärendena studeras närmare, som nämnts ovan. Det behöver dock ske under en längre period för att få ett tillräckligt stort antal för att kunna dra några slutsatser utifrån materialet. Vidare kan en närmare studie av grupper som generellt är utsatta för våld i stor utsträckning, nämligen kvinnor i missbruk, äldre personer och kvinnor med psykiatrisk problematik ge mer kunskap om hur bilden ser ut för dem specifikt i Stockholms stad.

Att det skiljer sig åt mellan stadsdelsnämnder vilka typer av genomgångsbostäder som erbjuds våldsutsatta och hur tillgången till dem ser ut, bör åtgärdas. Det är viktigt att staden fortsätter arbeta mot att de verksamheter som finns i staden är tillgängliga för de som behöver dem och att tillgången inte bromsas på grund av interna strukturer.

Budgetuppdrag 2021

Följande budgetuppdrag som rör boende för våldsutsatta finns i budget för 2021. Socialförvaltningen kommer att leda eller delta i genomförandet av dem under året:

- Bostadsförmedlingen ska i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna genomföra åtgärder och nödvändiga ändringar samt se över hela processkedjan för

¹⁹ 2019 låg beläggningsgraden mellan 42 och 94 % på de fyra boendena enligt Socialtjänstrapport 2019.

att säkerställa att personer som är utsatta för våld i nära relation och har rätt till förtur också får tillgång till det

- Socialnämnden ska tillsammans med SHIS Bostäder och stadsdelsnämnderna utveckla arbetet med att kunna tillgodose behovet av genomgångsbostäder för målgruppen våldsutsatta som tvingas flytta

Åtgärder på övergripande nivå

I stadens riktlinjer för bostadsförsörjning 2021-2024 föreslås ett antal åtgärder för att förbättra bostadsförsörjningen i allmänhet och för särskilt prioriterade grupper (där personer utsatta för våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck är en grupp) i synnerhet. Tre av åtgärderna lyfts avslutningsvis in även i denna plan. Hindren för att lösa sin boendesituation på längre sikt för många i planens målgrupp består främst i en svag ekonomisk ställning, snarare än stor social problematik eller stödbehov som gör det svårt att klara av att bo själv i en lägenhet på den reguljära bostadsmarknaden.

- *Utred och verka för hur den volym av bostäder som hushållen kan efterfråga till gällande marknadspriser och hyresnivåer i nyproduktionen bättre kan anpassas till det demografiska behovet av nya bostäder*
För att skapa förutsättningar för kommunerna att bygga fler bostäder till rimliga boendekostnader, som fler kan efterfråga, krävs omfattande nationella reformer. Efterfrågan på bostäder påverkas i hög utsträckning av den ekonomiska politik som förs. För målgruppen personer som lever i hemlöshet eller bostadslöshet av strukturellt betingade orsaker är insatser till stöd för att möjliggöra inträde på arbetsmarknaden, och därigenom inkomst av lön, en viktig faktor. Det finns ett flertal strukturella åtgärder som skulle bidra till att stimulera efterfrågan bland ekonomiskt resurssvaga hushåll. Höjda bostadsbidrag, att underlätta för unga att etablera sig på bostadsmarknaden genom införandet av statliga startlån samt en översyn av reavinstskatten i syfte att främja rörligheten på bostadsmarknaden är tre viktiga åtgärder för att stimulera efterfrågan. Staden bör därför ta initiativ till att utveckla dialogen med staten för att verka för en bättre fungerande bostadsmarknad bland annat i den statliga utredningen En socialt hållbar bostadsförsörjning, dir. 2020:53. På den kommunala nivån bör det göras en kartläggning, utifrån erfarenheterna från Stockholmsushusprojekten, gällande vad som driver

produktionskostnader i ett bostadsprojekt. Detta för att se om det finns några effektiviseringsmöjligheter eller justeringar av krav som kan göras samtidigt som målen i stadens styrdokument kan uppnås gällande exempelvis hållbarhetsmål och gestaltning. Det behöver även utredas hur kostnadsbesparande åtgärder bättre kan komma slutkonsumenten till del.

- *Utred förutsättningar för att säkerställa behov av genomgångslägenheter i hela staden på medellång sikt genom att blockförhyra ett större antal hyreslägenheter i nyproduktion med krav på rimliga hyror*
Staden bör utreda om behovet av genomgångslägenheter i hela staden kan säkerställas på medellång sikt genom att blockförhyra ett större antal lägenheter i nyproduktion med krav på rimliga hyror. Åtgärden bidrar till att på kort sikt säkerställa en ökad efterfrågan på denna typ av produkt. Genom stadens åtagande minskas byggaktörernas risk för byggande för individer med lägre betalningsförmåga. Det måste exempelvis utredas vilka ekonomiska fördelar/risker det finns för staden med detta system i jämförelse med att producera själva via allmännyttan.
- *Öka resurssvaga hushålls tillgång till privata fastighetsägares lägenhetsbestånd*
Stadens allmännyttiga bostadsbolag har sedan 2015 sänkt inkomstkrav på nya hyresgäster, vilket bland annat innebär att de accepterar kommunalt försörjningsstöd som inkomst. Detta gör att fler personer kan bli beviljad en hyresrätt. De sänkta inkomstkraven har inte medfört några negativa konsekvenser för bolagen. Staden bör informera om detta och föra dialog med privata hyresvärdar i syfte att de ska göra motsvarande justeringar av sina krav.